

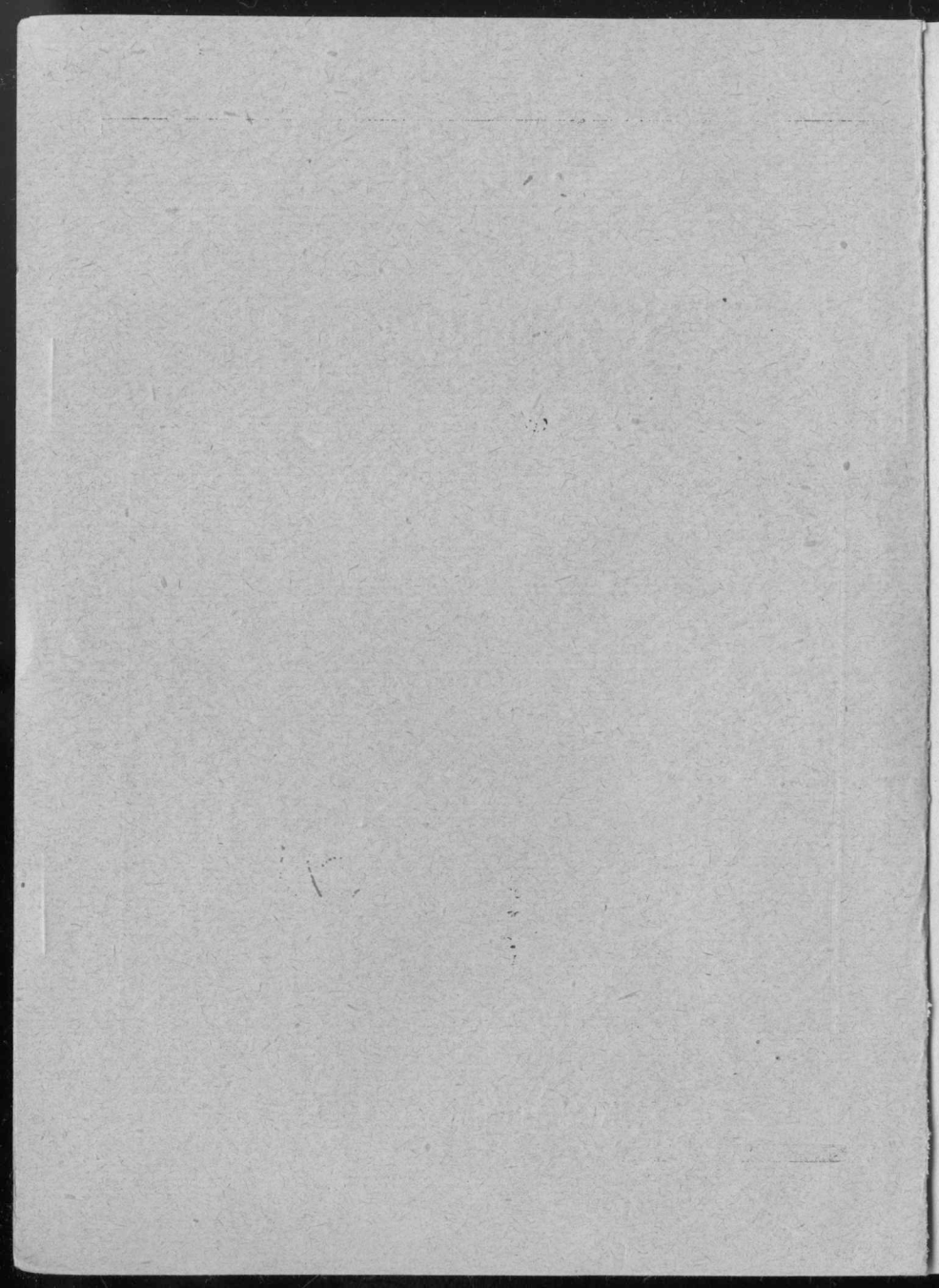
~~А 99-9~~
~~84.~~

М. Грінберг

Візюј кагалыг бур-ун

СЫКТЫВДІНКАР — 1929

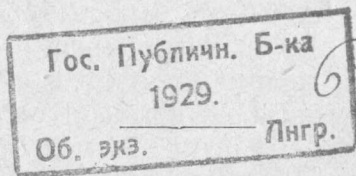
Коми-3

2-997

М. ГРИНБЕРГ

Ви́рöј кагалыс бур-ун!

Роч-вылыс комиö вужöдисны
Н. О́тев да М. Скри́пова.

КОМИ ЊІГА ЛЕЗАНІН
Сыктивдінкар—1929 во.

М. Гринберг. ОХРАНЯЙТЕ СОН РЕБЕНКА.
Перевод на коми язык К. Отева и М. Скриповой,

г. Устьысьольск.

Типография Коми Издательства.

Облит № 482.

Тираж 2.000.

Мыҗла колö посқи-челадлы гырые- јас-сертеі унжык уэны.

Быд морт төдө—кага да веретө-морт абу өт-кодөс. Пусчужом кагалөн веретө јөз-сертеі вывтеі слабыңик лысөмныс. Мам-кынөм-пыщкын кагалөн олан-ногыс өтеі-пөлөс, чужөм-бөрын лоө-һын мөд-пөлөс. Уна кад колө кагалы велавны сојны, јуны, овны да уэны—ставыс тајө сылөн велавтөгыд сөкыд уж. Кагалы зев сөкыд выл-ногөн овмөдчыны. Сы-понда тајө пөраын слабжыкјасыд јона кулоны. Чужөм-бөрын кагалөн јурвемыс да лысөмыс зев-на слабыңик, ез-на уфит јонмыны—сукмыны-да. Јурвемсаң кагалөн, пу вуж-моз разалөны, паскалөны став јай-пастала аслыс-пөлөс сөнјас. Тащөм сөнјасыс шусөны һервјасөн. Һервјас—јурвемлөн отсасыејас. Јурвем, бур кө-заин-моз, индалө кодлы мыј вөчны (шуам, һервјас пыр-кө јурвем төдмалас, мыј кагалы пөс, јурвем бара-жө һервјас-пыр индө кокјаслы, кјаслы шебрас шыбытны). Јурвем да сылөн отсасые һервјас зоһнас шусөны һервнеј-сistemaөн (рочөн). Пусчужөм кагалөн һервнеј системаыс зев слабыңик, ујсө нуөдны лоө сөкыдөс-жө. Во-зө најөс видчысө нөшта сөкыджык уж: велөдчы-

ны сорнитны, кокөн ветлөдлыны, ворсны да с. в. Ми ставным төдам, кыңи 3-5 арбса челаф пыр жуасоны, быдтор налы колө төдны. Најө оз пук-евны места-вылө, пыр мыј-сурө вөчоны. Сіңтө челафлөн быдлаті јона музө, мед јона бара-жө һервнеј еістемаыс. Музөм челаф һинөм оз вөчны сөлөмыс, довјалөны да лөбны зев скөрмысөс, һинөм оз сојны, налөн јурныс, кынөмныс јона вісө да јона жујалөны. Вывті музөмыс да жујалөмыс позө відчыены кадын да кужөмөн кагајасөс шојтчөдмөн. Шојтчөдны најөс бара-жө колө кужөмөн. Кагаөс колө пуксөдны, водтөдны,— сөмын тајө оз ло бур шојтчөг. Морт вермас водны, еін куңөмөн кујлыны, сөмын ставсө кутаскывны вежөртны, мөвпавны. Мөвпалігөн, вежөртигөн јурвем оз шојтчы, сің-жө ужалө. Мортлөн јурвемыс шојтчө сөмын уңигөн. Сы-понда челафлөн һервнеј-еістема (јурвемыс да сылөн сөнјасыс) бура шојтчөны сөмын уңигөн.

Тајө һигаас көсјам віставны, мыј-вөсна му-көд-дырјі челаф оз бура уңны, кыңи кужөмөнна-јөс шојтчөдны, мыјда колө да код-кадын колө уңтөдлыны челафөс.

Возын вісталім-һин: веретө јөз-серті челафлөн һервнеј-еістемаыс слабжык да өдјөжык му-зө. Сы-понда челафлы колө дыржык уңны вер-ете јөз-серті. Посһи-челафыд бара-жө зев чожа (өдјө) быдмөны—лысөмыс да јайыс налөн өдјө содө, а лысөмыд јонжыкасө содө уңигөн.

Сіјөн-і шуөны—челафыд-пө быдмөны војын.

Кушчөм-кадын да уна-ө колө кагалы уэны.

Быдөн төдөны поснi челадыгы өdjö быд-
мөмсө. Төдчөмөн чожа быдмө һөһ-пом-кага. Пус-
чужөм-челадыд лун-і вој помала уэны. Сөмын
садымывлөны сојны. Арөсөз кага уэө час
18-ыс-кымын суткінас. Воыс-воө уэан-ун налөн
чинө. Кык-кујим арөса кага уэө сөмын-һын 12-13
час суткі. Лунын уэөмыс һөл-віт арөса челады
дүгдөны. Тажө пөраын зөһвиэа-челады уэөны по-
мала 12-13 час војын сөмын. Унжык челадыд
мијан омөликөс, регыд муэөны. Колө налы сетны
шојтчөг лунын. Лунын уэөм зев бур і ар 5-7-лы.
Зөһвиэа челадыды быдмигөн колө уэны:

ар 4-6-өз	—12-кымын	час.
6-7	—11 да	жын „
9-10	—10 да	жын „
11-12	—10	„
13-14	—9 да	жын „
14	—9	„
15-17	—8 да	жын „

дыржык уэөмыд челадыды лок оз вај, ко-
лө сөмын уэтөдны челадыс быдлун өтi кадө, да
уэтөдны садымывтөг, сөмын сiзi лөб бур кагады-
лы. Тыр-унөн уэлигөн челадылөн бырө лунса-му-
эөм. Содө вын-ебөс. Пөттөз уэөм челады чет-
чөны долыдыс, јонөс, вынадыс, ебөсадыс.
Челадыс колө водтөдны быд рыт өтi кадө. Уна-
өн кагатө бат-мамныс водтөдөны аскөдныс шөң

зев еорөн. Сijö зев омёл. Ар 9-10 челад-ос колö водтöдны час 8-9 рытын. Гожöмын неуна поçо еорөнжык. Рытја уған-ун буржык лунсаыс. Воджыд пемыд, гөгөр шығытöv, ставыс лаңтö, кага уçо куза, чöскыд унмөн. Сесеа четчасны чыкыш-яс-моз шонди-петигөн.

Кыçи буржык челады ворсны да шойтчыны

Çола-ывысаң колö велöдны челады быдлун öтик кадö водны, еojны, уңны, ворсны. Сöмын секі налөн вермас лоны çонвиза олөм. Колö артавны куçом пöраын уждöдны да шойтчöдны (ворсöдны, вердны, јуктавны). Кокөн велöдны ветлыны, еорнытны велöдчыны,—ставыс сijö кагалөн зев еöкыд уж. Сутки-пöын вын-ебöс челадылөн вежласö. Асја-кадын час 7-8-саң вын-ебöс налөн содö час 10-11-öç. Сесеа кутас чинны. Пажын-бöрын кагалөн мед-еща вын-ебöсыс. Тајö кадын челадыс колö водтöдны шойтчöдны час 2-3 кежлö. Уçөм-бöрын вын-ебöс бара содö час 6-7-öç. Тајö кадеаң вын-ебöс бырö асывоçöç. Мед вын-ебöса кагаыд асылын луншöрöç. Секі челады мед кокңия ворсöны, гырыежыкјас ужалöны. Шоч крестанін куçö лучки челадыс быдтыны. Бостам-кö јаслјас, сені кагајастö лучкיא-нн вичöны. Став луныс арталöма, јуклöма код-кадö кагајасöс вердны-јуктавны, четчöдны, водтöдны да ворсöдны. Çерт јаслјастö мјан абу-на быд вö-

лөстө восталма—ещалаын-на. Сіјөн-і оз вермы
быд крестанін ассыс ныв-пісө сетчө нуны вічны.

Светскеј садјын, јаслыјасын челад час 9-10-ын
сојоны (завтрекајтөны), сесеа луншөрөч ворсө-
ны-велөдчөны.

Луншөреаң часөн-жыңјөн-кымын ворсөны
ывла-вылын. Та-бөрті өбөдајтөны. Сојөм-бөрті
быдса час уңөны, шөјтчөны, час нөлеаң бара
ветлөдлөны ывлаын ворсөны, кывзөны ылым,
ылоны керкаын агныс, відлалөны картаанаң ңи-
гајас. Час квајтын рытын челад-өс разөдөны гор-
таныс. Час сіңимын најөс гортын вердөны, сесеа
мөдөдөны вөдөм-воңын ывлаын ветлыштны. Час
8-9 водөны уңны.

Кагаөс оз ков гычөдны (зыбкаын качајтны).

Воңын мі гіжлім, челад-јас уңгөн чүкөртө-
ны вын-өбөс. Уңтөдны најөс колө кужөмөн—еща
уңөмөн вын-өбөс оз чукөрмы. дыр уңөм бара-жө
бур оз вај. Кагаөс бөрдгөн да ыждалигөн мјан
мамјас унмөсөдөны најөс мырдөн-гычөдөмөн
(зыбкаын качајтөмөн). Гычөдөны локыс трак-
јөдлөмөн, зымөдөмөн. Тајө зев омөл. Кагалөн
гычөдөмыс дурмө јурис, помала висөдө сылыс
кынөмсө, восөдө, мытөтөдө. Ічөтысаң-кө кагаөс
велөдан гычөдтөг онмөсөсыны водан-кадын, сіјө
ачыс зев бура унмөсөс і гычөдтөг.

Кагаӧс оз ков гычӧдны кӧ-вылы нӧ зыбкаын,—зыбка
кольмӧдӧ кагатӧ.

Кагалы зыбка-пыд-дӧ—крӧват.

Кагажастӧ мӧжан зӧк быдлаын уэтӧдлӧны зыб-
каын (потанын). Зыбка-пӧ кокнӧдӧ мамлы кага-
ӧс унмовеӧдны. Ӧнӧ мӧ тӧдам—гычӧдӧм вајӧ сӧ-

мын лок. Сы-вөсна кагаыд пыр виеө. Колө лө-
сөдны кагалы волпассө сещөм-инө, коддө еекө
оз поз гычөдны да тракјөдлыны. Медым музөм-
мамлөн вежыс оз пет гычөдны—зөла кагалы лок
вөчны.

Зыбка-пыфды буржык лөсөдны нөр көрөб.

Узлан-места пусчужом-кагалы позё лёёдны кущомкё көрзинаө. Сёмын көрзинасё возвыв колё мыскавны најтые-бусые да бура төлөдны. Сесеа көрзинаыс мед ез зескөд кагаёс некызі. Көрзина-бокјассё колё вевтыны кущомкё выльмыекөм көлујөн. Тащом көрзинаын кага вермас узлыны 4-5 төлысөз. Гырыежык челады колёнын лёёдны ічөтік крөват. Дерт мед-бур да јон лоас көрт крөват, лібө вужые-кыём. Сёмын сөстөма колё сіјёс візны да мед вёла вөлі узлыны. Зескыд-інын узлөмые кага вермас лоны чукла кіа-кока дај гөрба. Пемыд пелёсё кага крөват сувтөдөмые колё відчыены-жө. Кагалы колё југыд-ін. Матын пач-дорын лоө вывті жар, өзөс-дорын көзыд. Колё бурөщ шоныд інө крөватө сувтөдны.

Водтөдөј кагаёс сөстөм волпае-вылө

Кага волпае візны колё сөстөма. Челадыд узігас быд-ног најтөетөны волпаесё (кузалөны, ыльөмөетөны). Сы-вёсна кага-рузумјастө колё мыскавны щөкыдзыка. Волпаесё төлөдны вежон-піас кык-кујимые. Гырыежык челадые позё волпасёі гежөдзыка вежлавны.

Мед-бур волпае ізасые. Мукөд-пөлөс волпае (кудөлые, гөные) кагајасыды омөла тужөны, он вермы сещөмјастө щөкыдзыка ізастө-моз вежлавны-мыскавны-да. Сесеа оз ков кагаёс шебравны паејасөн. Колё көт ас-кыём лібө вурун

ешкын вöчны кагалы. Гожöмын позö шебравны сöмын вöснiдiк дöра ешкынöн. Медым сöстöм-жыка вiзны ешкынтö ежöдсö колö вöчны кулга-наöс, медым вежны выль-вылö сöдасöм-бöрын. Луңјасын шондi - воңын шебрассö колö тö-лöдны.

Енö јукталö челадöс винаөн, сурөн, да быдсама туруна щажјасөн.

Мамјас унаөн јукталöны челадöс кушöм-гурö турунөн. Коди сiјөн лечитö вiсöмыс, коди ка-гасö унмовсöдö. Быд турунлөн ем аслыс-пöлöс-јад. Тајö јадјасыс зев јонöс. Позö тащöм турун-јасөн кагаöс вiны, кувтöз воштыны. Вiсiгөн ка-гаöс турунјасөн јукталöм-пыддi колö петкöдлы-ны докторлы лiбö пельшарлы. Сесса челадтö ун-мовсöдöны сурөн, винаөн, самöкурөн. Мед-пö öд-јөнжыка унмовсас да јонжыка уңас, шуöны. Быд кодзöдан јуанын бара-жö ем јад. Сiјö јадјасыс мед-јона жугöдöны мортлыс јурвемсö. Сы-понда некушöм кодзана јуанөн оз поз јуктавны че-ладöс.

Мыјла мукöд-дырјi кага омöла уңö, унаыс сад-мывлö.

Мi воңын вiставлiм-нiн, зöнвiза кага бура унмовсö гычöдтöг. Војын-кö кага оз уң, некор

оз ков мырдөн сижёс унмовёдны. Колё корены помка, мыж-вёсна сижё оз вермы уэны. Гапкё вавылын куллё, дёрёмыс эескёдё, рузумјас дојдённы, топыда шебралёма да с. в. Вермас лоны, кага щыг, либё кынёмыс вёсё. Ставсё тајё колё тёдмавны да бырёдны бёрдёдан помкајассё. Сижё секи бара чёскыда унмовас. Унжык кага пессё, лёка уэё вёсём-вёсна. Мукёд-дырји челадёс водтёз војдёр повэёдлёны да елёдёны кодён-сурё. Мукёд-дырји челадёс бабјас, пёчјас повэёдлёны мојдкывјасён. Челад сижёс војын вёталёны да сы-вёсна садмылёны. Водигён мојдјас-вёталёмыс колё видчыены. Сесса оз ков ај-мамлы челадёс видны, лёкыс чёршёдлыны да нёјтны вој-улё. Најё бара-жё војын вёталёны, полёны нёјтёмыс, оз вермыны чёскыда, бура уэны. Лёкыс чёршёдлёмыс да видём-вёсна кага вермас вёсёмёз, вёны.

Повэалём-вёсём.

Тащём вёсёмён вёсыс челад војын другсадмёны лёкыс бёрдиг-тырји. Волпасыс четчылёны повэём, паскыд сёммаёс, некодёс ас-гёгёрыс оз тёдны. Мыжкё-дыра-мысёти вёлсёти воас ас-садаас да унмовас. Тази челад вермасны војнад повэыны унаыс. Тајё вёсём поэё кокниа бырёдны, сёмын челад-вылё оз ков лёкыс горзыны (равзыны), чёршёдлыны да нёјтны.

Лунагизм—тази шусё аслыс-пёлёс вёсём, кор челад војын четчёны волпас-вылыс, ветлёдлёны жерка жој-куза, быдсама-тор вёчёны — ставсё

узыг-тырји. Тащом виемөн виеге челад-бөрса кол
лө бура виедны воын. Вермасны најө дожмыны
уэны да повчыны. Виеге-челадөс колө петкөд-
лыны докторлы да лечитны.

Ковјас. Унаыге челад оз вермыны бура уы-
ны воын ковјас-вөсна. Кыном виемге өтдор,
кыном-пыщкыге ковјас петигөн налөн лүдө сита-
сан-иныс. Кага воын гыжјалө сеті да сакмө, оз
вермы уыны. Мамлы колө виедыштлыны ситаси-
гас, төдмавны ковјаслыге петөмсө. Гурө-кө колө пет-
көдлыны докторлы. Докторлыге жуастөг оз по-
сетны некущом лекарество. Төдтөгүд верман вөч-
ны унжык лок.

Код бок-вылын кагаөс уытөдлыны.

Өтик бок-вылын уылигөн кага оз вермы пөт-
төз уыны—музө. Ноңасыге кагаөс колө уытөдлы-
ны вежлалөмөн кыкнан бок-вылас. Мыш-вылын
најөс уытөдлыны оз туж. Тајө пөраын кагалөн лы-
јас небыдикөс. Вермас ласкыгены топавны бал-
бөжыс. Таыге өтдор мыш-вылын уытөдлигөн кага-
лы делө долавыны, жмитө тысө. Омөл челадлөн
вермас вистөз лоны.

Сегса ноңасыге кагаөс јона горзөдлө-восөддө.
Мыш-вылын уытөдлигөн восыге вермас вескавыны
лолалан-горшас. Ыжыджык челадөс колө велөд-
ны уылыны вескыд бок-вылын да мыш-вылын.
Шужга бок-вылын уылигөн, сылөн сөктаыге кутас
топавны сөлөмыс.

Онаһизм. Тағи шугө аслыс-пөлөс вичөм, кор жага ворсө аслас жанзимөн. Сы-вылө сижө велалө рөмә-вывсаһыс. Таыс колө видчыены. Оз ков кагаөс уғтөдлыны кынөм-вылын. Кынөм-вылын уғлигөн жанзимыс торја жона шоналө да лудө. Кагагыжжалө, сееса сичи сижөн велалө ворсны. Велалөм-бөрти кагаөс еөкыд лоө сыыс дугөдны. Видөмөн да нөйтөмөн һинөм оз артмы. Видчыены таыс колө воғыв. Сөмын колө кага-бөрыс вичөдыштавлыны. Уғигөн шебрас-вылын колө велөдны кутны кижассө. Кынөм-вылын һе уғтөдлыны. Сағмөм-бөрын пыр четчөдны. Мукөд челағ велалөмаөс сағмөм-бөрын шоныд волпасын прөста куҗлыны, секи сижө и вермас лок-торҗад велавны.

Кыҗи вердны кагаөс водтөдөм-воҗын.

Вел-унаыс челағөс вывти жона вердөны ретыд водтөғ. Ноһаасыс кагалы сижө абу лок. Сөмын оз ков вердны водтөдигөн тырысжык челағөс. Наҗөс вердөны локжык, еөкыджык сожанөн. Соҗөм-вөсна наҗө лөка вөтасөны, унаыс сағмывлөны, пессөны. Чөскыдтөм сожаныс челағлөн дундө кынөмныс, топөдө налыс еөлөмсө да тысө. Челағ еөкыда долалөны. Водтөдөм-воҗын колө вердны наҗөс чөскыджык да кокһиджык сожанөн да сетны соҗны часөн-жынјөн-кымын водтөғ-воҗдөр. Сук шаж, копөҗ да таҗа жуан воҗ-көҗлө сетны һөтиғ қик оз поғ.

Енө уәтөдлө кагаөс дука, һајт керкаын.

дука-керкаын бара-жө челафыд сөкыда уә-ны, став дуко да буссө најө һылалөны лолалі-гөн ты-пыщкө, морөсө. Тале вермас морөс виемы-ны, пөрны чакоткаө. Мамјас видчыөны щыкөм, шома сојанөн челафөс вердны. Кынөмыс-пө ку-тас виены. Сіјөс оз артавны, мыј дука, һајт да буса керка-вөсна челаф вермасны виемыны јон-жыка. Челаф уәлан-ін керкаын воздуке меd вө-лі сөстөм да меd абу жар. Керка колө төлөдны бура өзөс лібө труба востөмөн. Меd-бур ескө вөлі өшиңө зір-јылө вөчны вөссана роф. Тащөм вөссана-ін шусө форточкаөн. Колө велөдны че-лафөс уәлыны форточка востөмөн. Секи крөват колө сувтөдны бокөжык форточкасаң да чела-фөс шоныджыка шебравны гөгөр. Вөссөн колө-ны сөмын чужөмсө. Тази уәтөдлігөн оз ков пов-ны кынөмые. Сөстөм, ыркыд керкаын, бура ше-ралөмөн челаф уәөны буржыка, дыржык да-і чө-скыджык уәан-унөн.

Керкаын челафөс уәтөдлігөн оз ков јонато-пыда шебравны. Најөс пөдтө жар-инын уәлігөн. Патчөр-вылө водтөдны оз туј. Жожын уәлөм ба-ра-жө лок. Челафлөн волнае жожын јона һајт-чө. Гөжөмын позө уәтөдлыны вөсса өшиңөн. Номјасые позө өшиң тупкыны марлаөн. Өшиң-јас тупкытөз војдөр колө керкатө щынөдны ту-са-пуөн. Меd-бур челафөс гөжөмын уәтөдлыны

ывла-вылын. Узтöдны најöс колö öтiк дөрöм-ке-
жыс. Сöмын кöзыд керкаын колö шоныдзыка
шебравны да ныр-вомсö воесөн колны. Пусчу-
жөм кагатö оз ков тöбны. Топыд вöн эескöдö,
топöдö сылыс рöшкыдiк лысөмсö. Оз лез долы-
да долавны. Гырыежыклы вој-кежлö колö вежны
мöд дөрöм да небыдзыкөс. Лунын көт војын че-
ладöс водiгөн колö пöртчöдны.

Кущöм колö лоны кага уэланiн.

Мiжан вöли-нiн сорнi: буса, најт да дука кер-
ка-вöсна челафяс вермасны вiсмöдчыны чакот-
каөн. Тажö вiсöмые жона колö вiдчыены. Быд ве-
жон керкатö колö мысқыны эимбырөн да кунва-
өн. Сесеа быд асыв бусяс чышкыны ва рузу-
мөн. Лiшнеј клам керкаыс колö петкöдлыны.
Лiшнеј клам-вылын-öд лiшнеј бус. Керка колö
тöлöдлыны форточка востöмөн лiбö пач труба
востöмөн. Оз поз вiзны челаф олан-керкаын најт,
сöд кöлуј. Мукöд мам чукöртö став сöд кöлујсö
челаф волпас-улас. Тазi вöчны оз туј. Најт-кö-
лујыс петö лөк-дук, сы-пыщкын вермасны лоны
быдсама куртчасыяс. Најö вермасны кайны че-
лад-вылö. Сесеа мамяс оз тöдны—мыјыс челаф-
вiсöны кiстöмөн, лөмөсөмөн, лудöмөн, мыт-вiсö-
мөн, чакоткаөн—ставыс тајö вермас лоны најта
олöмыс, сöд кöлуј керкаын да волпасяс-улын
вiзöмыс, дука-керка шоча шылöдöмыс.

Зелыда, топыда гартлёмён кагалён лоб омож лыгёмыс.

Кагаыд мед век вермас кijasнас вёрны.

Тани-жө колө кагыштны зоризјас-јылые.
Гежөдыника мијан бытөны керкајасын зоризјас
(цветы). Зоризјас вој-кежлө ұлан-керкаые колө
петкөдны мөдлаө. Нәјө мортјас-моз-жө долалөны
Луннас нәјө вежөны керкаые лок воздук. Тәјө
зев бур. Керка лөө сөстөм. Војын лөзөны шы-
көм воздук. Гөжөмын вөсса өшпінөн олігөн по-
зө-і не петкөдны зоризјастө ывлавылас.

дүгөдөј челаф-өс үлө кузалөмые.

Вел уна челаф војын кузалөны улас. Тәјө
бара-жө вөсөм. Кага кузалігөн колө овны торја
пелка. Кузалые кагалы волпас-вомөн колө вол-
савны клејонка. Быд асыв волпас да шебрас
төлөдны ывлаын. Кузөе дөрөм-гач позјавны. Улө
кузалые челаф унжык кузалөны ар 10 өз. Ов-
лывлө-і веретө јөз кузалөны. Војын челаф ку-
залөны уна торје. Мукөдые оз кывли кузасөм
кад локтөмсө, мукөд-дырјі кузалөны повзөмые.
Тащөм вөсөмые бара колө видчєны. Ічөтысаң ка-
гаөс колө велөдны водтөз-војдөр кузасны. Сөсса
колө төдмавны код-пөраын војын сјө кузасө.
Сөсса-і тәјө кад-гөгөрые сәдмөдны да кузөдны
быд вој. Челафыд сөсса велаласны аеные чет-
чывны кузасны. Кузалөмые кагаөс оз ков локые
чіршөдлыны. Таые бур оз ло, локые-кынці. Ка-
га кутас повны чіршөдлөмые, видөмые, луннас
щөщ кутас улас кузавны. Кузалые челаф-өс оз
поз вердны курыд-шома торјөн. Водтөз-војдөр

оз ков сетны некущом жуан. Кузалые кагајас унжыкыс вѣслѣс, слабынк чѣлад. Бат-мамлы колѣ тѣждыны јонжыка да чѣскыджыка тащѣм чѣладсѣ вердны, унжыкыс ывлавылын новлѣдлыны. Сесѣа колѣ кагасѣ петкѣдлыны докторлы, тѣдмавны, мыјые кагаыд вѣсѣ да отсавны лечитѣмѣн.

Велѣдѣј чѣладѣс ичѣтысаң пѣлка овны.

Чѣладѣс колѣ ичѣтысаң велѣдны пѣлка аенысѣ да ас-гѣгѣрсѣ вѣзны. Водтѣз, војдѣр колѣ налые бура мыекыны чужѣмсѣ да кѣјассѣ. Кага быдмыштас да важ велалѣм-кузта кутас ачыс мыекыны. Пѣңјассѣ колѣ весавлыны пѣң-весалан щѣткаѣн. дѣрѣм вежны вој-кежлѣ мѣдѣс, сѣстѣмѣс. Водтѣдны тѣлѣдѣм волпас-вылѣ. Секѣ кагаыд кугас долыда долавны да чѣскыда узыны. Понјас-каңјас оз ков водтѣдны чѣладкѣд ортчѣн. Најѣ аслас нылѣмѣн, гѣнјѣн ѣјтѣстѣны волпас-јастѣ, вѣјѣны уна-пѣлѣс вѣсѣмјас да ковјас. Мед бур најѣс вѣтлыны керкаыс ывлаѣ.

Бырѣдѣј лудѣкјасѣс, гутјасѣс да тѣрѣканјасѣс.

дурк да ѣјт-керкаын, буса-волпасын кагаѣс ѣбѣдѣтѣны уна-пѣлѣс сојыѣјас. Куртчѣлѣны тојјас, пыщјас, лудѣкјас, тѣрѣканјас да мукѣд,

сы-вөсна сiјö оз вермы узыны. Став сещöм лок
сойејасыс олöны дурка да бусöе керкаынжык.
Видчыны наые позö пелька олöмөн. Колö быд-
лун волпае челадые тölöдны, крöват унжыкыс
пöсвайн кiскавлыны. Жожјас колö краситны. Кра-
ситöм жож кокнида мыекысö да i сойе гагјас
омöлжыка олöны краситöм жож-вылын. Сесса кы-
лö ва рya-көр, колö јонжыка ломтыны пачјасö
да форточка востыны. Оз ков керкаын пеласны
да ва-көлүј костыны. Кага-кө тојөөсöма колö па-
екöмсö сы-вылыс пöртчöдны да пастöдны выль-
мыекöмсö. Сöд-көлүј бура пеласны, пачын пöж-
ны да јонжыка пожјавны. Космöм-бöрын пöе-
уфугөн шылöдны чуқырјасыс. Веретö јöзлы по-
зö тој весавны карасинөн, сiјөн гона инјас мавтö-
мөн. Лудикјас унжыкө олöны етен-пазјасын, улö-
сын, лабичын да мукöдлаын. Лудикјасöс пазја-
сыс позö вöтлыны пöе-руөн. Тупкавны пазјас
укеуса клејөн да карасинөн. Төрöканјасыс мын-
тöдчыны кынтысöмөн јона көзид-дырјi. Бакша-
сöм пелөсјас керкаыс костыны мед бур јона
пач лomtöмөн.

Учтöдлөј челадыс шонди-возын, југыд керкаын.

Уна жырја (комнатаа) керкаын челадыс колö
учтöдлыны мед-ыжыд, мед-југыд, шонди-инма-
на жырјын, челадыс крöват оз ков сувтöдны пе-
мыд-инö. Сетчö оз инмы шондиыд. Унај-маммөв-

палöны пемыд-инын-пö челады буржык узыны. Таз вöчны оз ков. Жын-немсö челадыржиыд кагады быдмö волпас-вылын, а пемыд-инын торжа буса. Бус-пыщкын ем уңа поснидик сйнмөн адзытöм ловжаловжас. Куш-сйнмөн ми најöс огö адзö. Поснi ловжасыс долалигөн сурöны челады сынöдсыс морöсö. Тащöм ловжаловжасыс шуеöны микробжасөн. Быд висöмлөн ем аслыс-пöлöс микроб. Зев-уна тащöм микробыд пемыд да буса-инын. Шонди-жугөр вiжö тащöм гагжас-микробжасö. Сы-вöсна шонди-инман жыржын сынöдыд сöстöм-жык. Челады озжык висыны.

Колö оз кагаöс узыгас сажöдны лунжугыдыс.

Мiжан ем мода сажöдны (воңжавны) челады волпассö (зыбка, потан) лун-жугыдыс. Тази вöчны нöтчыд оз ков. Сiн-жорöмыс колöдшинсö тупкыны вöснидик геждö занавесөн. Воңжалöмөн волпасын кагалы узыс сöкыд. Мортыд-öд долалигөн кыскö морöсö бур сынöд (кислород), лежöщыкöмсö (углекислоту). Воңжалöм волпас-төгöрыс щыкöм-сынöд оз вермы разавны. Щыкöм-сынöдсö лöй челады кыскыны морöсö бөр. Щыкöм сынöдөн долалигөн мортлөн зев лöка ворсö вiрыс. Та-вöсна челады быдмöны кельидöс, вiртöмсö, ыжыд журабө, дыр оз ветлыны кокөн. Во-жын челадыс колö узытöдлыны битöг, лiбö сажöдны би-жугöрыс. Кагалөн узыгөн шожтö став лысö-

мыс. Би-југөр дөнѳөдө еиңас, ез сет сылы шойт-чыны. Сесеа быд карасина лампа щыкөдө сынөдө.

Енө водтөдөј челад-өс ас-динаныд.

Міјан унаөн челад-өс водтөдөны өтї волпасө гырыекөд Мукөд-дырји уълөны морт 7-8 өтї волпас-вылын Водөмаөе сетчө гырые і поснї. Ставыс најө жожд-вылынөе. Веекыда-кө шуны, крөваттө абу-нын сещөм сөкыд вөчнытө. Семын велалөма міјан важ-моз мөвпавны: ынөм-пө отлаын уълөмые локыс абу. Шоныджык да-і рөскөд ещажые. Отлаын уълөмые колө дурдыны. Быд мортлы лөсөдны крөват дерт он-на вермы, сөмын кагаыдлы быт сїјө колө чужөмсааныс. Сїјө налы зөв колантор. Мамјас кайтөны: кагалы-пө көзид, ноңасегөн-пө сен-жө дїнад лөө, кызи-нө торјөн водтөдан. Тажө кайтөм абу бур. Отлаын уътөдлїгөн кагаөс мам вермас узигөн дојдны лїбө пөдтыны. Мөд-кө, кага вайөм-бөрын мам торја јона најт. Сынөдыс мам-дорын сы-вөсна щыкөм, лок, да сещөм сынөддөн мам ас-дорын уътөдлїгөн щөктө лөлавны кагаөс. Отлаын узигөн јорт-јортјаслы најтөстөны сынөд. Сесеа газї узлїгөн кок-нїдчык разалө-көласө быдсама-пөлөс вїсөм (лудөм, чакотка, ков, пїетї да мукөд-пөлөс). Мед јона колө повны локвїсөмые. Локвїсөм овлө кык-пөлөс. Отї пөлөс-ногөн вїсїгөн вїсө став зїр-јажыс, тажө шуө еїфїлїсөн. Мөд-пөлөс-ног вїсїгөн

мортлөн виеӧ сӧмын јанзѣм-гӧгӧр. Сетые сьлӧн петӧ ор. Тащӧм виеӧмӧн виеӧны уна мамјас (та-јӧ шусӧ трипперӧн). Трипперӧн-виеӧм јонжыка кӧлалӧны нывкајас. Мамјас вермасны тази виены казавлытӧг, сеева челадлы цӧш сетас виеӧмсӧ.

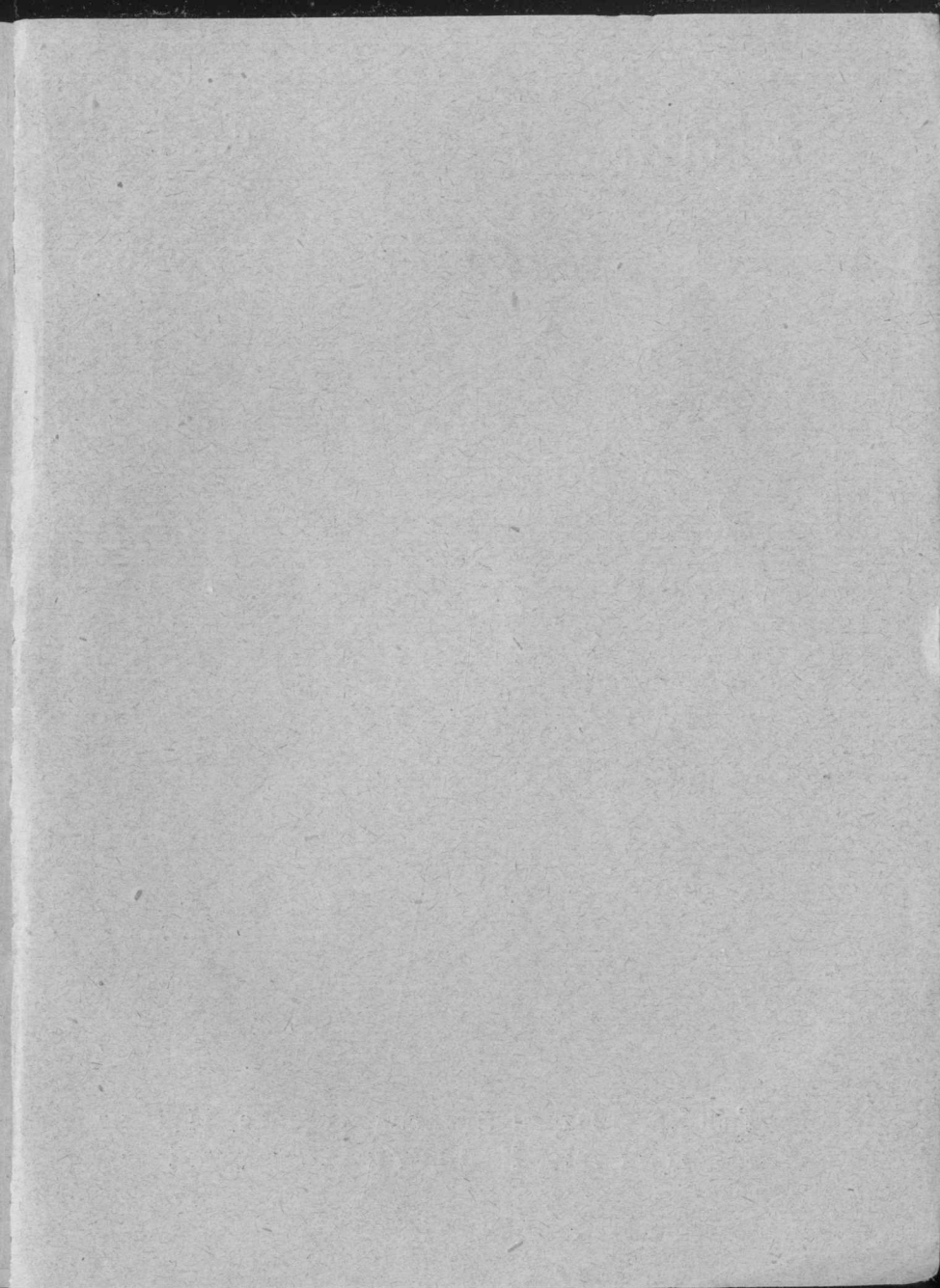
Некор оз ков водтӧдны кагасӧ ас-динад, — верман дојдны либӧ пӧдтыны.

Ӧтилаын узлӧгӧн челад вермасны адзвыны ај-мам-кост олӧм да сѣјӧс-жӧ кутасны вӧчны ас-ныс.

Гӧгӧр-кӧ мӧвпавны, ӧтилаын узлӧгӧн челад оз вермыны бура шӧјтчыны, тыр ебӧсӧн четчыны. Налы вӧјбыд лӧб зескыд-пырые узны. Бергӧдчыны, нѣ паскӧдчыны, нѣ тыр лолӧн лаваны

оз вермыны. Асывнас челад четчоны пөттөз-уз-
төг, өдва довжалоны. Тазтө најө оз едлөмыс бост-
ыны ворсны, сожны, жуны. Сесса лөоны вёртө-
мөс, кельдөс, зөңвиза луннысө воштөны. Тащөм
челад кокня виемөдчөны быдеама виемөн, да
еёкыда виеоны. Со мыж вөсна оз поз челадөс уз-
төдлыны өтлаын тырыскөд. Колө төждыены, ме-
дым быд кагалөн вөлі аслас торја волпас. Быд
өтлаын вој узөм-вөсна ај-мам лөоны мыжаөс че-
лад-возын, челад-кө кутасны виены. Оз-кө тыр-
мы крөватјас, позө водтөдны кагаөс сундук-вы-
лө, паскыд скамја вылө. сөмын мед вөлі торја
волпасын. Оз ков вунөдны, быд кагалы торја
волпасе абу лишнеј рөскөд, сөмын јона ко-
лантор сојан-јуан-моз да лунјугыд моз.

Ив. № 4624.

доньыс 12 ур

7829

Цена 12 коп.

Коми-3

2-997

Гринберг Охраняйте сон ребенка. Пер. на
коми язык **К. Отева** и **М. Скриповой**.